

Onderwerp	Joodse begraafplaatst
Gemeente	Maasdonk
Lokatie	Geffen
Periode	1600 - heden
Complextype	
Soort onderzoek	IVO-O
Jaartal onderzoek	2011
Datum vondst	nvt
Uitvoerder	ArcheoPro
Bevoegd Gezag	Gemeente Maasdonk
Auteur	Ing. P.N.J. van Nistelrooij
Materiaalcategorie	

Smouse Kerkhoff Geffen, gemeente Maasdonk. Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O), geofysisch onderzoek

Op initiatief van de Heemkundewerkgroep "Vladerack" te Geffen is op 27 oktober 2011 door het archeologisch bedrijf ArcheoPro uit Eijsden een Inventariserend Veldonderzoek Overig (IVO-O) uitgevoerd op de Joodse begraafplaats "Het Smouse Kerkhoff" te Geffen, gemeente Maasdonk.

Het onderzoeksterrein is van 1693 tot 1908 een Joodse begraafplaats geweest. Na 1908 zijn er geen nieuwe begravingen meer geweest. Op de begraafplaats staan 89 grafstenen rechtop in onderbroken rijen. Delen van de begraafplaats hebben geen zichtbare grafstenen.

De resultaten van het onderzoek zijn boven verwachting. Uit het goed onderbouwde rapport over het grondradaronderzoek blijkt dat er veel meer graven aanwezig zijn dan grafzerken. De graven liggen dicht op elkaar binnen de huidige begrenzing van de begraafplaats. Buiten de omheining zijn geen graven meer gevonden.

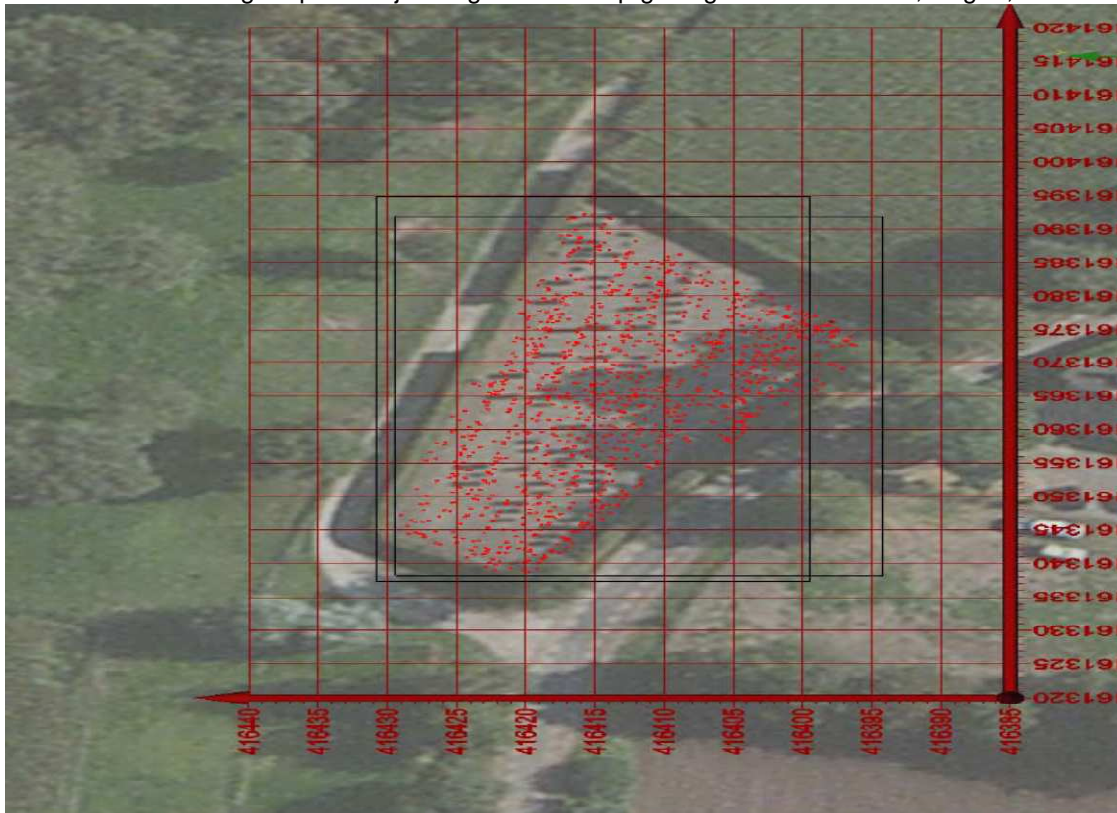
Joodse begraafplaats oktober 2011 (foto Peter van Nistelrooij)

Geofysische bodemonderzoek is onderzoek waarbij op volledig non-destructieve wijze de bodemopbouw in kaart gebracht wordt. Bij dit onderzoek is gekozen voor de grondradar (GPR).

De grondradar en GPS staan op een karretje dat te voet in een regelmatig patroon wordt voortbewogen over de begraafplaats. Het groot aantal metingen worden in het meetinstrument opgeslagen en uitgelezen per computer. Speciale computerprogramma's bewerken de meetgegevens en visualiseren en combineren deze met de andere onderzoeksresultaten.

De zandige grond liet zich zeer goed 'lezen' waardoor de gegevens goed te interpreteren zijn. Veel vragen konden worden beantwoord. Uit het grondradar onderzoek komt naar voren dat er drie niveaus zijn te onderscheiden. In het eerste niveau van maaiveld tot circa 0,5 meter diepte, zijn veel (1088 stuks) individuele 'reflecties' waargenomen inclusief duidelijk aanwezige grote stukken steen. Een gedeelte hiervan zullen grafstenen zijn. Het tweede niveau ligt op 1 tot 1,5 meter onder het maaiveld. Hierin bevinden zich de graven. De hoeveelheid graven is door de vele reflecties en wisselende eigenschappen van de graven niet vast te stellen. Wat wel duidelijk is dat er veel meer graven zijn dan grafzerken. De graven liggen dicht naast elkaar, binnen de gehele afgebakende begraafplaats. Dus ook in de gedeelten waar geen grafzerken overeind staan. Het derde niveau bevindt zich op ruim 1.5 meter. In de noordwesthoek van de begraafplaats is een geologische laag aangetroffen die mogelijk met oerbanken in het zand te maken heeft.

Uit de gegevens van het grondradaronderzoek is te zien dat de oriëntatie van de aanwezige graven overeen komt met de oriëntatie van de grafzerken. Van enkele graven is de exacte locatie vastgesteld. Er is ook grondradaronderzoek uitgevoerd buiten de omheining van de begraafplaats maar hier zijn geen vergelijkbare sporen aangetroffen. Alle reflecties buiten de begraafplaats zijn terug te voeren op geologische fenomenen, wegen, kabels en leidingen.

Markers van de reflecties, afbeelding 9 uit het rapport van ArcheoPro

Het onderzoek is mogelijk gemaakt door de medewerking van de eigenaar van de begraafplaats, het Nederlands-Israëlitisch Kerkgenootschap (NIK). Daarnaast gaat dank uit naar de sponsors: gemeente Maasdonk, Brabants Heem en de Heemkundewerkgroep "Vladerack". Voor de Joodse gemeenschap is "Het Smouse Kerkhoff" te Geffen een eeuwige heilige plek. De kennis van wat zich onder de grond bevindt en de omvang van de begraafplaats is door middel van dit onderzoek uitgebreid. Het NIK bepaalt wat er met de resultaten van het onderzoek gaat gebeuren.

Namens de Gemeente Maasdonk en Heemkundewerkgroep "Vladerack"
Peter van Nistelrooij
Projectleider geofysisch onderzoek "Smouse Kerkhoff"